

YAZAR HAKKINDA

Doç. Dr. Marilena Z. Leana-Taşçılar, 2002 yılından beri İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Özel Yetenekliler Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Yüksek lisans ve doktora tezlerini üstün zekâlı ve yetenekli çocukların yürütücü işlevleri ve planlama becerileri üzerine yapmış olan Leana-Taşçılar, üstün zekâlı çocukların tanınması, iki kere farklı çocuklar, üstün zekâlı bireylerde öğrenme problemleri, beklenmedik başarısızlık, üstün zekâlı

çocuklarda bibliyoterapi ve öz düzenleyici öğrenme konularında çalışmaktadır. 2007 yılında 4 ay boyunca Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunmuş ve öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklarla ilgili çalışmalar yapmıştır. 2013-2014 yılları arasında Almanya'da Prof. Dr. Albert Ziegler'in öncülük ettiği uluslararası çalışmalara katılmış ve misafir araştırmacı olarak orada üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle ilgili çalışmalar yapma fırsatı bulmuştur. Ulusal ve uluslararası kongrelerde ve sempozyumlarda bildiriler sunmakta, ulusal ve uluslararası dergilerde alan hakemliği yapmaktadır. Meslektaşları ve yüksek lisans tez öğrencileriyle birlikte yazdığı *Özel Yetenekli Çocukların Psikolojisi* (Nobel Yayınevi) isimli kitabın editörlüğünü ve yazarlığını yapmıştır. 2021 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Özel Yeteneklilerin Geliştirilmesi Daire Başkanlığı'nın daveti üzerine Türkiye'deki Bilim ve Sanat Merkezleri'nin Rehberlik Programları Etkinlik Kitabı Yazma ve Program Geliştirme Komisyonu'nun akademik danışmanlığını yürütmeye başlamıştır. Evli ve bir kız çocuğu annesidir. Yazara marilena@leana@gmail.com ya da @dr.marilena Instagram sayfasından ulaşabilirsiniz.

DESTEK YAYINLARI: 1461
PSİKOLOJİ: 19

MARİLENA Z. LEANA-TAŞÇILAR / ÇOCUĞUM ÜSTÜN ZEKÂLI MI?

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumaloğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmegül
Editör: Özlem Küskü
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Melike Doğan
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Haziran 2021
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-625-441-260-8

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

DOÇ. DR. MARİLENA
Z. LEANA-TAŞÇILAR

ÇOCUĞUM ÜSTÜN ZEKÂLI MI?

Pratik Uygulamalarla Üstün Yetenekli Çocukların Deniz Feneri Olun

İÇİNDEKİLER

YAZAR HAKKINDA / 1

TEŞEKKÜRLER / 13

GİRİŞ / 15

I. ZEKÂYI FARK ET, YETENEĞİ TANI

Anne Babalar İçin Zekânın ABC'si / 20

Zekâ dinamik yani değişken bir yapıdır / 21

Anne babanın zekâya bakış açısı, çocuğun zekâya bakış açısını etkiler / 23

Zekâya farklı bakış açıları bulunmaktadır / 24

Sağlıklı sonuçlar elde etmek için güncel ve güvenilir zekâ testleri tercih edilmelidir / 26

Zeki çocuk William Sidis ve hayatından öğrenebileceklerimiz / 27

Öğretmenler İçin Zekânın ABC'si / 31

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrenciler hakkında sahip olduğu bilgi ve önyargılar / 32

Öğrencinin zekâ kapasitesini bilmek ne değiştirir? / 34

Üstünlerin de bulunduğu normal sınıflarda
kullanılabilecek 3 önemli strateji / 35

Zekâ testlerinin sonuçları nasıl yorumlanmalıdır? / 38

Zekâ kuramları sınıfta nasıl uygulanabilir? / 42

Peki ya Yetenek? Yetenek Konusunda Bilinmesi Gerekenler / 48

Zekâ ve yetenek aynı şey midir? / 48

Yetenek nedir? / 48

Yetenekli doğulur mu yetenekli olunur mu? / 50

Yetenek nasıl geliştirilir? / 51

II. ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARI FARK ET

Beşikteki Üstün Zekâlı Çocuklar / 59

Erken yaşta farklı özellikler sergiliyor,
üstün olabilir mi? / 59

Üstün zekâ en erken ne zaman tanımlanabilir? / 62

Her erken okumayı söken çocuk üstün zekâlı mıdır? / 66

Asenkronize gelişim / 68

Küçük Yaştan İtibaren Hızlı Gelişen Yönlere Destek Olmak / 69

Bireysel, sosyal ve duygusal gelişimi desteklemek / 70

İletişim, dil ve okuma yazma becerileri üzerinde
durmak / 71

Problem çözüme, muhakeme ve sayısal becerileri desteklemek: Matematik / 71

Dış dünyayı anlama ve tanımayı sağlamak: Fen bilimleri / 72

Yaratıcılığı desteklemek / 72

Fiziksel gelişimi desteklemek / 74

Erken Dönem İlgi Alanları / 75

Geç Çiçek Açanlar / 76

Kimlik Gelişimlerini Nasıl Desteklerim? / 79

Her Üstün Zekâlı Çocuk Bir Değil, Benimki Hangisi? / 81

Başarılı tip / 84

Yaratıcı tip / 85

Dezavantajlı tip / 86

Öfkeli tip-Okulu terk edenler / 88

İki kere farklı tip / 89

Otonom tip / 94

III. YANLIŞ KANILARDAN KURTUL

Üstün Zekâlı Ama Atomu Bir Türü Parçalayamadı: Beklentiler ve Başarı / 99

Nasıl gerçekçi ve sağlıklı beklentilere sahip olunur? / 103

Başkalarının beklentileri / 105

Üstün zekâlı çocuklar kendilerinden ne bekliyor? / 106

Gelişim odaklı ebeveyn olmak / 107

Biz şimdi bu çocuktan ne beklemeliyiz,
icat yapmasını mı? / 109

Üstün olmak başarılı olmak ile aynı değildir / 110

Yanlış Bildiklerimiz / 112

IV. ZEKÂYI PARLAT, YETENEĞİ GELİŞTİR

**Otonom Olmalarına Yardım Et: Öz Düzenleyici
Öğrenme / 122**

Otonom öğrenmenin temel prensipleri / 126

Otonom öğrenmede kişisel gelişim boyutu / 127

Otonom öğrenmenin diğer boyutları / 163

Onlar da Çocuk: Yollarına Işık Tut / 164

Sosyal-duygusal açıdan diğer çocuklardan daha mı
farklılar? / 166

Yalnızlık üstün yetenekli çocuk için
bir sorun mudur? / 167

Uyum ve davranış sorunları / 171

Travma ve üstün zekâlı çocuklardaki etkileri / 174

Mükemmeliyetçilik faydalı mı zararlı mı? / 177

Yetenek gelişiminde psikososyal etmenler / 181

Duygusal Zekâlarını Besle / 183

Duygusal Zekânın Bileşenleri / 185

Okulda Duygusal Zekâ / 187

EQ, IQ'dan önemli mi? / 189

Üstün zekâlı çocukların duygusal zekâsı ne durumda? / 190

Üstün zekâlı çocukların duygusal zekâlarını nasıl besleriz? / 191

Duygusal Olarak Dayanıklı Olmalarını Sağla / 202

Duygusal dayanıklılığı artırmak için öneriler/etkinlikler / 206

Farklı olduğunu hisseden çocuklar / 210

Öz-değer / 211

Öz-yeterlik algısı / 212

İyimserlik / 215

Cesaret / 218

Sınırlarını Zorla / 222

İçdünyalarına Yolculuk Et: Bibliyoterapi / 226

Bibliyoterapinin Yararları Nelerdir? / 227

Bibliyoterapi Türleri ve Aşamaları / 229

Bibliyoterapi uygulayacak uzmanların sahip olması gereken özellikler / 234

Üstün yetenekli çocuklar ve bibliyoterapi / 235

Bibliyoterapi uygulaması yapılırken okunabilecek bazı kitaplar / 238

Bibliyoterapi uygulama örneği / 239

V. SONA DOĞRU

Sık Sorulan Sorular / 245

Her çocuk üstün zekâlı mı? / 246

Zekâ testine gitmeden önce ona bunu nasıl açıklamalıyım? / 247

Uygulanan test sonuçlarımın doğruluğundan emin değilim, test tekrarlanmalı mı? / 249

Kendisine üstün zekâlı olduğunu nasıl anlatabilirim? / 250

Çok soru soruyor, soruları bitmek bilmiyor, bu durumda ne yapmalıyım, sorularımı nasıl yanıtlamalıyım? / 252

Motive olmuyor, ne yapmalıyım? / 253

Öğretmen çocuğumu anlamıyor, ne yapmalıyım? / 255

BİLSEM'i kazanamadı ama tanısı var, ne yapmalıyım? / 257

Çok fazla ilgi alanı var, nasıl yetişeceğimi bilemiyorum, ne yapmalıyım? / 258

Hayatta başarılı olacak mı? / 259

Çok yalnız, ne yapmalıyım? / 260

Derse dikkatini vermiyor, ne yapabilirim? / 261

Kendine güvenmiyor, ne yapabilirim? / 262

Liseye giriş sınavlarına girecek ama çalışmıyor, ne yapmalıyım? / 263

KAYNAKLAR / 264

DİZİN / 277

TEŞEKKÜRLER

Teőekkürlerimle...

Bana ilham olan, hayatımın bir noktasında yollarımızın keşi-
tiđi tüm üstün yetenekli çocuklara, ailelerine ve öğretmenlerine,

Bana bu konuda bildiklerimi öğreten tüm hocalarıma,

Beni harekete geçiren, zaman zaman tüylerimi ürperten
içsesime,

Kitabın hazırlanmasında, basılmasında ve dağıtımında
emeđi geçen herkese,

Ama en çok da onlardan çaldığım vakitler için bana anlayış
gösteren aileme ve kızıma teşekkür ederim.

Üstün yetenekli çocukların yoluna bir deniz feneri misali ışık tutmayı gaye edinenlere... Ve tabii ki kızıma...

GİRİŞ

Yaklaşık yirmi yıldır, üniversitede okurken bir ders sırasında bir arkadaşımın beni dürtmesiyle girdiğim bir konu ile meşgulüm.

Hocamız üstün zekâlı çocuklarla ilgili yapacağı bir proje için gönüllü öğrenciler aradığını duyurduğunda arkadaşım “Bu proje tam sana göre” demişti dürterek. Daha fazla üzerine düşünmeden katılmak için elimi kaldırdım. İçimden bir ses arkadaşımın haklı olduğunu söylüyordu. O gün yeni bir dünyanın kapıları aralandı bana... Çünkü bu ufak çaplı proje aslında Türkiye’de ilk defa Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi bünyesinde Prof. Dr. Ümit Davaslıgil tarafından kurulacak “Üstün Zekâlı Çocukların Eğitimi Anabilim Dalı’nın” belki de ilk tohumlarındandı ve ben bu projeye dahil olarak aslında bu anabilim dalının kurucu ekibine de dahil olmuşum farkında olmadan.

Zamanla, üstün zekâlı çocuklarla bir arada olma fırsatı bulduğum projelerde yer almaya başladım. Her aşaması farklı güzel ve her aşaması farklı bir zordu. Gün geldi çocukların tanınma süreçlerinde yer aldım, onlarla ders işledim, özel öğrenme sorunlarıyla ilgili yol almalarına destek oldum. Gün geldi aileleriyle çocuklarının gelişimini paylaştım, sorunlarını dinledim. Gün geldi öğretmenlerine ve öğretmen adaylarına eğitimler verdim. Her zaman “deneyimin donanım olduğunu” savundum çünkü bildiğim pek çok şeyi bana çocuklar öğretti... Şanslıydım çünkü işin mutfağında yetiştim...